

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

ВИБРАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПИТАНЬ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ПРОВЕДЕНОГО В УКРАЇНІ: ПІДСУМКОВИЙ АНАЛІЗ ПОГЛЯДІВ ТА ПРОПОЗИЦІЙ РЕКТОРІВ

/вибрані результати для використання у ректорській дискусії 2.04.2019/

A. СИСТЕМНИЙ РІВЕНЬ

1. Суб'єкти які повинні брати участь у фінансуванні вищої освіти

Основою фінансування ЗВО повинно бути державне фінансування. Державне фінансування має становити від 50% до 70% коштів ЗВО. Але треба також використовувати всі можливі джерела у межах чинного законодавства.

У фінансуванні ЗВО беруть участь такі суб'єкти:

- держава, зокрема МОН (співвідношення бюджетних та позабюджетних надходжень – 70:30, 60:40 або 50:50);
- регіони
- муніципалітети
- фізичні, юридичні особи (в т.ч. спонсори, комерційне навчання студентів)
- асоціації (випускників, роботодавців, ...)
- державні та комерційні студентські кредити для здобуття вищої освіти
- іноземні студенти
- підприємства та організації (матеріально-технічна допомога)

Інші джерела: інвестиції; закордонні джерела фінансування; бізнес; регіональні фонди, місцеві підприємства (за цільовим спрямуванням – Cohesion Policy funds); гранти, кошти виконання наукових робіт та держбюджетних тем, кошти міжнародних наукових та освітніх грантів і проектів, надання в оренду майна та ін.

Отже, загалом розподіл коштів такий: кошти з державного бюджету (70%), кошти, отримані за надання платних освітніх послуг (15-20%), кошти, отримані від працедавців (до 10%), частка коштів на наукові розробки та прикладні проекти (до 10%)

Основа фінансування - конкурсна

Важливо, аби держава створила сприятливі умови для отримання позабюджетного фінансування ЗВО, наприклад шляхом запровадження:

- податкових пільг для підприємств.
- державних гарантій інвестицій.
- реального механізму надання, одержання та повернення кредитів на навчання.

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

Коментар:

- *Проблемою, яка потребує вирішення, залишається досі брак підзаконних актів до Закону про вищу освіту*
- *Частка державного фінансування має бути вищою для ЗВО, розташованих в регіонах України.*

Цікаві цитати:

- *«Основним суб'єктом, який фінансує заклади вищої освіти має залишатися держава»*
- *«Університет має заробляти...»*
- *«Я вважаю, що зараз є достатня кількість шляхів заробляти університету кошти. Просто ми ще на вміємо, не готові і не маємо з ким [...] не менше половини фінансування має бути бюджетним»*

2. Модель фінансування ЗВО, зокрема, алгоритм (формула) та його критерії

Основою моделі фінансування має бути принцип відкритості та прогнозованості, що дозволяє розробляти стратегію розвитку університетів.

Елементами формули мають бути:

- кількість студентів та освітніх програм
- якість підготовки студентів
- наукові досягнення
- міжнародна співпраця
- кількість фондів на балансі закладу

+ спеціальний фонд

Змішана модель фінансування має поєднувати:

- фінансування на основі укладеного контракту між державою та ЗВО (ang. contract financing);
- цільове фінансування;
- фінансування напрямів за замовленням (ang. earmaked financing);
- фінансування, побудоване на показниках ефективності діяльності (eng. performance-based financing, PBF);
- блочного або грантового фінансування (block-grant або Lump-sum financing).

Коментар:

- *Ключовим питанням для визначення рівня державної субвенції є визначення реальних потреб.*

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

- *Rівень бюджетної субвенції повинен забезпечити розрахункову вартість якісної вищої освіти.*
- *Наявна модель фінансування не враховує видатки на розвиток матеріально-технічної бази ЗВО.*
- *Усі кошти від надання ЗВО платних послуг мають створити фонд розвитку ЗВО.*

Цікаві цитати:

- *«Систему фінансування ЗВО в Україні необхідно міняти. Важливим є впровадження заходів для реальної автономії ЗВО»*
- *«Однозначно переносити якусь систему фінансування на українську освіту не можна. Необхідно враховувати специфіку»*
- *«Ламати існуючу систему фінансування не бачу резону, вона добре працює, але додатково необхідно враховувати стандарти забезпечення якості освіти...»*
- *«Хочу відмітити німецьку модель фінансування, яке поділяється на сталі видатки за кошти державного фінансування, та змінні видатки, які включають видатки пов'язані із забезпеченням якості освіти, та видатки розвитку, які можуть бути фінансовані державою за умови подання заявок з обґрунтуваннями...»*
- *«Для визначення дієвої моделі фінансування ЗВО необхідно скористатися положеннями Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», в яких університетам надано автономію, у тому числі фінансову. Саме це має бути в основі моделі фінансування університетів. Треба дати шанс університетам самим розпоряджатися коштами, не знижуючи відповідальності за якість освіти, результати діяльності та цільове та ефективне використання коштів.»*

3. Алгоритм (формула) і його критерії

В алгоритмі мають бути враховані показники як вхідні, так і вихідні, а також співвідношення кількості студентів на одного викладача (SSR):

- критерії на вході:
 - кількість студентів державної форми навчання і контрактної,
 - конкурс як критерій інтересу до ЗВО,
 - мінімальне значення вартості навчання для студента,
 - рівень навчання (рейтинги студентів і випускників),
 - наукові показники, грантова система для наукових досліджень,
 - якість освіти, кадровий склад, обсяг фінансування,
 - матеріальна база;
- проякісні показники: співвідношення кількості студентів на одного викладача – у магістратурі 1:5, в бакалавраті 1:12,
- критерії на виході :
 - відгуки працедавців про випускників,

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

- bezpośrednie związki z виробництвом
- отримання замовлень на підготовку фахівців.

Детальні пропозиції критеріїв, які можуть бути покладені в основу розподілу коштів:

- Розмір державного фінансування за минулий рік.
- Середній конкурсний бал вступників, зарахованих на навчання за бюджетні кошти у рік, який передує року фінансування.
- Частка коштів спецфонду, що була скерована на покриття витрат, пов'язаних із науковою діяльністю.
- Кількість наукових грантів, отриманих навчальним закладом від зовнішніх джерел фінансування.
- Кількість міжнародних наукових проектів, які функціонують в університеті.
- Частка студентів, які брали участь у програмах міжнародної кредитної мобільності.
- Кількість іноземних студентів.
- Кількість програм, викладання предметів яких відбувається іноземною мовою.
- Частка позабюджетних надходжень від бізнесу.
- H-index для ЗВО у Scopus.
- Частка працевлаштованих випускників серед тих, хто закінчив ЗВО не менше, ніж 3 роки тому.
- Врахування поділу університетів та, відповідно, критеріїв фінансування для вищів дослідницького напрямку і викладацького (академічного), врахування специфічних для регіональних або недослідницьких вищів показників.

Коментар:

- У формулі не може бути забагато показників. Показники мають бути однозначними, вимірюваними та легко визначеними, має бути зрозумілим їх природа та взаємозалежності.
- Слід уникати таких показників, у яких є імовірність використання недостовірних даних
- Показники (критерії) формули мають враховувати особливості ЗВО різного спрямування, у тому числі межі SSR

Цікаві цитати:

- «Для медвузу це є лікувальна робота. То ясно, це якісь бали: скільки консультацій проведено, операцій, який рівень летальності там, як виживають. Для медичних вузів це обов'язково, то що видно...»
- «З математичної точки зору, коли формула містить більше трьох членів, вона починає носити емпіричний характер...»
- «В країнах, які використовували формулу – університети отримували достатнє для їх розвитку фінансування...»

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

- *«Формула не враховує кошти на розвиток та інші потреби університету, вона буде просто ділити фінанси, які спускає міністерство, за залишковим принципом. І буде вистачати лише на зарплату...»*
- *ЗВО культури: «Ми не вписуємося в цю формулу – в нас індивідуальна форма навчання... Неможливо організувати одночасне навчання десяти піаністів або вокалістів...»*
- *«Необхідно диференційовано підходити до фінансування технічних, гуманітарних та ін. видів університетів».*
- *«В основу формули для розподілу фінансування мають бути закладені основні показники, що визначають якість освіти...»*
- *«Формула не вийде для всіх одна. Для реального забезпечення якості освіти потрібні індивідуальні підходи до фінансування кожного університету...»*

4. Фінансування сталих видатків ЗВО, у тому числі на утримання матеріальної бази, включаючи витрати на електроенергію

Утримання інфраструктури ЗВО повинно повністю забезпечуватися з державного бюджету. Але частка видатків все ж має бути покрита за рахунок коштів університету - це стимулюватиме економію енергоресурсів та модернізацію обладнання (наразі 50% видатків за рахунок держбюджету і 50% заробляють самі університети).

Фінансування має бути за потребами університету, але з іншого боку і університет має ефективно та економічно використовувати енергоресурси, проводити економічно обґрунтовані ремонтні роботи та заміну обладнання. Держава має фінансувати та стежити за ціновою політикою енергоносіїв. Університет повинен впроваджуватися енергоефективні технології.

Гарантований рівень бюджетної субвенції повинен визначатися виходячи з фактичних видатків на освітню діяльність ЗВО за минулий рік, враховуючи сталі видатки на утримання матеріальної бази та оплату енергоносіїв, скоригованих на плановий індекс інфляції та фінансуватися пропорційно плановому числу студентів державної форми навчання на наступний рік.

Утримання матеріальної бази державних ЗВО-переселенців з тимчасово окупованих територій Луганщини, Донеччини та Автономної республіки Крим, витрати на оплату комунальних послуг та оренду приміщень повинні повністю забезпечуватися за рахунок державного бюджету.

Коментар:

- *Врахування індексу інфляції від зростання цін на комунальні послуги при формуванні державного фінансування закладів вищої освіти в річному Державному бюджеті України*

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

- *Держава має давати можливість отримувати гранти на розвиток, наприклад, інфраструктурні та соціальні проекти*
- *Низькі темпи впровадження у ЗВО заходів з економії енергоресурсів та інших заходів економії фінансових коштів*
- *Держава має сприяти ефективному та економному використанню закладами вищої освіти енергоресурсів, проведенню економічно обґрунтованих ремонтних робіт та заміни обладнання, оптимізації витрат (наприклад, шляхом надання фінансових бонусів та пільг для ЗВО)*

Цікаві цитати:

- *«Саме держава має надавати кошти на утримання матеріальної бази університету, у тому числі електроенергії...»*
- *«Практично майно закладів вищої освіти належить закладу вищої освіти на правах оперативного правління. Воно практично є державним, тому, в ідеалі, всі видатки на утримання такого майна, а це не тільки електроенергія, але й комунальні послуги та багато інших статей постійних витрат: матеріально-технічна база, її ремонт, розвиток. Тобто, ці витрати мають фінансуватись державою»;*
- *«Заклад багатий не великими прибутками, а малими видатками...»*
- *«Державне фінансування комунальних послуг хоча б від 25 до 50%, в ідеалі - із бюджету – 65%, із спец. коштів – 35%.»*

Б. Інституційний рівень.

5. Фінансування організаційних підрозділів у ЗВО: централізація та децентралізація фінансового менеджменту

Більшість ЗВО мають централізовану форму фінансового управління. Лише частина ЗВО мають змішану (частково децентралізована) форму фінансового управління (у середньому 35% - загальноуніверситетські видатки, 65%- видатки підрозділів). Децентралізована модель підтримується, але з урахуванням того, що інтереси закладу будуть на першому місці.

Фінансовий менеджмент – декларативно децентралізований, фактично (внаслідок законодавства) – централізований. Більшість ректорів підтримує модель централізованого управління, що пов'язано з:

- обмеженням фінансуванням і розподілом коштів на найбільш значимі потреби,
- наявністю великої кількості об'єктів, спільних для різних факультетів,
- зменшенням адміністративного апарату.
- необхідністю підтримувати неприбуткові напрями і спеціальності

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

Централізована модель фінансового управління обумовлена:

- чинним законодавством, згідно якого відповідальність за діяльність ЗВО покладена на ректора;
- зовнішні умови, в яких функціонує університет, мають всі ознаки кризового стану, що вимагає за канонами кризис-менеджменту певну централізацію управлінських рішень і відповідальності за них.

В умовах чинного законодавства є певні механізми прийняття рішень щодо застосування децентралізації фінансового управління. Наприклад, створення фінансово-бюджетної комісії, до складу якої входять керівники структурних підрозділів.

В умовах децентралізованої моделі розподілу коштів розподілятися, враховуючи такі показники:

- 1) кількість студентів, аспірантів, докторантів на факультеті, які навчаються за кошти фізичних та юридичних осіб;
- 2) динаміка зростання чисельності студентів, аспірантів, докторантів на факультеті;
- 3) вартість та собівартість навчання та підготовки студентів на факультеті (витрати на навчання на природничих і гуманітарних факультетах суттєво відрізняються);
- 4) інтенсивність і якість наукової роботи на факультеті (кількість міжнародних публікацій, сумарний індекс h викладачів факультету, кількість наукових грантів на факультеті);
- 5) кількість студентів, які беруть участь у програмах міжнародної кредитної мобільності
- 6) позабюджетні надходження від бізнесу, госпдоговірних тем.
- 7) кількість студентів, які беруть участь у програмах міжнародної кредитної мобільності.

У випадку децентралізованої моделі кошти бажано розподіляти у відповідності до розробленої стратегії розвитку університету, пропорційно залученим ресурсам.

Корисним досвідом деяких зарубіжних вишів є застосування ініціативного (проектного) бюджетування, коли на рівні університету формується певний фонд, який на конкурсній основі здійснює фінансування певних освітніх ініціатив (Mission Enhancement Fund), розробки інноваційних курсів, оплати підвищення кваліфікації персоналу і викладачів.

Основну частину коштів ЗВО витрачають на комунальні платежі та заробітну плату викладачам та допоміжному персоналу.

Коментар:

- Існують як позитивні, так і негативні приклади децентралізації фінансування ЗВО
- Складне фінансове законодавство спричинює невпевненість у раціональному використанні коштів підрозділами

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

- *По суті університети мають кошти лише на оплату комунальних послуг та заробітної плати, тому розподіляти їх по структурних підрозділах не має сенсу. Але коли будуть прибутки університету, тоді модель децентралізованого розподілу коштів дійсно працюватиме.*
- *Для децентралізації фінансового управління ЗВО необхідна реалізація їх фінансової автономії і розширення майнових прав*
- *Треба дати можливість ЗВО самостійно розпоряджатися заробленими коштами від провадження освітньої діяльності та залучення альтернативних джерел фінансування*

Цікаві цитати:

- *«Ми надаємо перевагу централізованій моделі фінансового управління, яка на даний час надає можливість оптимального та ефективного розподілу коштів в університеті за нелегких економічних умов та в час економічної реформи».*
- *«Викладач має викладати і не хвилюватися, а ректор та адміністрація має шукати шляхи оптимального фінансування»*
- *«Модель децентралізованого управління більш ефективна, гнучкіша та оперативніша у вирішенні фінансових і господарських питань. Раніше в університеті були елементи такої моделі: деякі підрозділи були окремими юридичними особами і мали свої розрахункові рахунки. Проте зі зміною законодавства, фінансову діяльність було централізовано. Але колективним договором передбачено 15 % доходів, отриманих від освітньої діяльності, факультети можуть використовувати на власний розсуд»*
- *«При недостатньому фінансуванні і необхідності заробляти, децентралізація не проходить».*

6. Підзвітність (відповідальність) та прозорість діяльності університету

Підзвітність і прозорість має бути забезпечена на всіх рівнях (учасників освітнього процесу (студенти, співробітники, батьки, юридичні особи, ...), наглядова рада, спонсори, органи фінансового контролю, засновник, інші органи)

Підзвітність та прозорість ЗВО забезпечується на достатньому рівні. У державному секторі систему звітності, відповідальності та прозорості забезпечують такі механізми:

- дотримання вимог фінансової звітності та контролю видатків (Казначейство, МОН),
- періодичний зовнішній фінансовий контроль та аудит (МОН, КРУ, податкова служба, рахункова палата),
- внутрішній контроль та підзвітність органів управління ЗВО (звіти перед колективом ректора і проректорів, фінансові звіти головного бухгалтера і керівника планово-фінансового відділу на вченій раді університету, діяльність наглядової ради),

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

- елементи розподіленого управління та участь у формуванні фінансових рішень: формування кошторису університету на основі пропозицій, обговоренні спільного засідання ректорату, профкому, спираючись на громадські обговорення і затвердження на консилиумі Вченої ради

- виконання вимоги закону щодо оприлюднення фінансової звітності на сайті університету,

- закупівля відбуваються через систему «PROZORRO» у рамках Закону «Про закупівлі»,

- постійне підвищення кваліфікації працівників фінансових служб (щорічна атестація).

Нагляд за ефективністю управління майном та фінансовою стійкістю університету, визначення стратегічних пріоритетів, покладається на наглядову раду, яка переважно повинна складатися із зовнішніх членів.

Оскільки в публічних (державних) університетах, основним «власником» є держава, а «інвестором» – громадяни України, то прозорість їх діяльності та підзвітність за результати діяльності повинна стати основною прерогативою. На сьогодні 10% вишів мають за рейтингом фінансової прозорості CEDOS 0 балів із 10 (не мають інформації на сайті про вартість навчання, штатний розпис та ін.), 50% – менше 5 балів із 10. Що стосується фінансових документів, то кошториси і звіти про фінансову заборгованість повинні бути завантажено на сайті E-DATA.

Коментар:

- *В Україні діє забагато контролюючих органів, окремі контрольні процедури дублюються, деякі документи неузгоджені, положення застарілі. Тому було би доцільно Міністерству освіти і науки України спільно з Міністерством фінансів України переглянути пакет нормативних документів з фінансової звітності ЗВО на предмет взаємоузгодження їх положень, а також переглянути систему контролюючих процедур органів фінансового контролю та усунути дублювання ними окремих функцій та зменшити кількість перевірок*

7. Досвід ЗВО у підвищенні ефективності економічної діяльності – перелік заходів

- 1) Перехід на елементи децентралізованого управління
- 2) Заходи з енергозбереження для підвищення енергоефективності: реалізація проектів з термомодернізації та енергозбереження будівель, що дозволить зменшити енергозалежність університету; переорієнтувати видатки на капітальні інвестиції та розвиток; економити державні кошти. З метою підвищення енергоефективності, зменшення експлуатаційних витрат університет бере участь у конкурсному відборі заявок на фінансування в рамках Енергоефективного компоненту. Проведення комплексного енергоаудиту.
- 3) Залучення альтернативних джерел фінансування

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

4) Reorganizacja та оптимізація структури університету: розвиток дистанційної системи і різних інформаційних послуг, об'єднання підрозділів університету і їх укрупнення, реструктуризація фінансових підрозділів тощо, створення нових секторів (відділ постачання, договірний відділ, маркетинг, методичний, сектор практик, внутрішній відділ забезпечення якості, міжнародні) та кадрової та управлінської структур.

5) Нові фінансові процедури (зберігання зароблених грошей на депозиті, реорганізація фінансових підрозділів, оновлена система формування кошторису і ставок)

6) Залучення іноземних студентів

7) Участь у конкурсах на грантову підтримку (МОН, ЄС, ...), у т.ч. освітніх і наукових.

8) Заходи з комерціалізації результатів наукових досліджень (створення стартапів, внутрішні інвестиції в науково-технічні проекти з метою їх подальшої комерціалізації)

9) Відкриття актуальних та ліквідація неактуальних освітніх спеціальностей за потребами ринку

10) Полегшення умов відкриття та супроводу госпдоговірних тематик для виконавців

11) Запровадження системи спрощеної оплати науково-аналітичних послуг з матеріальним заохоченням виконавців відповідно до обсягів виконаних робіт, запроваджено субрахунки для структурних підрозділів з можливістю накопичення коштів власних накладних та вільного їх використання

12) Прийняття важливих функціональних стратегій – фінансової, маркетингової і кадрової, які наповнені інструментарієм та тактичними кроками забезпечення реалізації основних стратегічних пріоритетів – прагматизації освітньої діяльності, трансформації в дослідницьких університет і створення living-learning community

13) Розроблення системи показників фінансової стійкості, які дозволяють оцінювати та контролювати ефективність фінансової діяльності університету, відповідно до фінансової стратегії ЗВО.

14) Запровадження системи оцінювання КРІ для адміністративного персоналу, відповідно до якої і фінансові служби, і ректор отримали свої фінансові індикатори діяльності

15) З метою підвищення ефективності використання коштів та диверсифікації джерел надходжень створення посади проректора з перспективного розвитку.

16) Запровадження нових платних послуг та участь у декількох конкурсах, у результаті чого відбулося суттєве зростання дохідної частини бюджету.

17) Відкриття нової спеціальності, що дозволило залучити іноземних громадян на платній основі, що в результаті підвищило рейтинг університету та у 2 рази збільшило надходження до спеціального фонду.

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

Коментар:

- *Оптимізація кількості ЗВО залежно від потреб ринку, держави та регіону. не всі ЗВО зацікавлені у підвищенні економічної ефективності, частина ще надіється на державне фінансування*
- *Оптимізація спеціальностей ЗВО у межах суспільних і регіональних потреб відповідно до професійної структури суспільства*
- *Поширення позитивного досвіду ефективної економічної діяльності серед керівників ЗВО та обмін досвідом у ректорському середовищі (та проректорів за окремими напрямками діяльності для обміну досвідом та найкращими практиками з питань підвищення ефективності діяльності ЗВО, зокрема у фінансовій сфері)*

8. Загальні попередні висновки з проведеного дослідження

1. Аналізуючи системний рівень освіти, ректори за основу беруть функціонування власного університету і на його прикладі вибудовують своє бачення фінансування.

2. Закон про вищу освіту діє, але бракує підзаконних актів як шляхів практичної реалізації.

3. Діюча модель фінансування вищої освіти незадовільна. Моделями, що можуть бути застосовані при фінансуванні вищої освіти, окрім існуючої, можуть бути грантова, базова, фондова.

4. Основним суб'єктом, який фінансує діяльність закладів вищої освіти має бути держава. Державне фінансування має становити від 50% до 70% коштів ЗВО. Інша частина має «зароблятися» університетом та може включати кошти за навчання комерційних студентів, спонсорську допомогу випускників, матеріально-технічну допомогу підприємств та організацій, кошти за виконання наукових робіт та держбюджетних тем, міжнародні наукові та освітні гранти і проекти.

5. Для ЗВО регіонів частка державної підтримки має бути більша, особливо ЗВО, які розташовані в малих містах, та має доходити до 60-70% залежно від культурно-соціальних чинників малих міст та актуальності спеціальностей для економіки країни.

6. Фінансування технічних, медичних, мистецьких, педагогічних та інших видів ЗВО має бути диференційованим, оскільки їх діяльність базується на різних засадах та має різні цілі.

7. Переміщені ЗВО потребують особливої уваги держави та окремих умов фінансування та підтримки розвитку нової науково-освітньої інфраструктури. Витрати на оренду приміщень ЗВО-переселенцями з тимчасово окупованих територій Луганщини, Донеччини та Автономної республіки Крим повинні повністю забезпечуватися за рахунок державного бюджету.

8. Загальна формула розподілу фінансування має бути, але з урахуванням індивідуальних можливостей та з використанням вимірювальних показників.

9. Удосконалення проблем фінансування вищої освіти безпосередньо пов'язані з реструктуризацією кількості ЗВО в Україні.

Projekt pomocowy MNiSW-PW pt. „POLSKO-UKRAIŃSKA WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI PRZEDSTAWICIELSKICH
REPREZENTUJĄCYCH REKTORÓW, NA RZECZ DOSKONALENIA DZIAŁANIA UCZELNI”

Lider: prof. dr hab. Jerzy Woźnicki

10. Переважна кількість ЗВО мають централізовану форму фінансового управління.

11. Ключовим елементом якісної підготовки фахівців є матеріально-технічна база, тому її удосконалення – пріоритет у фінансовому управлінні університетом. Одним із найперспективніших напрямів удосконалення є взаємодія університету з бізнесом, основою якої забезпечення університету необхідними матеріальними ресурсами для підготовки фахівця.

12. Оскільки ЗВО є бюджетними організаціями, використання нерухомого майна яких має законодавчі обмеження і регулюється Фондом держмайна України, утримання їх інфраструктури, сталі видатки повинні забезпечуватися з державного бюджету.

13. Але з іншого боку, державні кошти не мають повністю покривати видатки університету на утримання матеріальної бази та енергоносії, що має стимулювати заробляння університетом додаткових коштів, стимулюватиме економію енергоресурсів та модернізацію обладнання. ЗВО повинен заробляти сам та вкладати кошти в розвиток.

14. Підготовка студентів за державним замовленням повинна здійснюватися на 100 % за державний рахунок, враховуючи всі види витрат (включно з комунальними).

15. Важливим критерієм фінансування має бути встановлення мінімальної суми оплати за навчання

16. ЗВО відчувають брак підтримки держави на розвиток, в т.ч. інфраструктурний, освітній, науковий.

17. Фундаментальні та прикладні дослідження повинні фінансуватися державою, оскільки вони забезпечують загальний технологічний розвиток країни, так і бізнесом.

18. Важливими елементами фінансування є участь у конкурсах на гранти та залучення іноземців до освітнього процесу

19. Головний напрям удосконалення системи фінансування - зміни у законодавстві, зокрема, зміна статусу університету, надання самостійних фінансових повноважень по використанню позабюджетних коштів.

20. Для застосування дійсно децентралізованої моделі у закладі вищої освіти є критично важливою фінансова автономія і розширення майнових прав закладів на рівні держави. ЗВО України досі не можуть вільно розпоряджатися власними коштами. Усі кошти від надання ЗВО платних послуг мають створити фонд розвитку ЗВО. На жаль, ЗВО вимушені покривати частину комунальних послуг за власний рахунок, але в такому випадку вони повинні отримати можливість розпоряджатися власним нерухомим майном, зокрема, здавати приміщення в оренду тощо.

Рекомендації будуть сформульовані та прийняті в заключному документі у підсумку ректорського семінару в Познані в результаті дискусії. Рекомендації будуть сформовані у трьох групах, адресованих до: Міністра науки та вищої освіти Польщі, Міністра освіти і науки України та до міністрів обох країн разом.